

Dijalog

Melisa Pervić-Srebrović

Mali novinari

Upoznavanje učenika s produktivnim dijalogom, kroz temu medijskog prostora i igre uloga, pomaže im da razviju kulturu komunikacije. Kroz simulaciju učenici ovladavaju vještinama ispitivanja i slušanja te uče kako pravilno prikupljati informacije. Ova dva faktora ključni su elementi kritičkog mišljenja. Učenici postaju svjesniji konzumenti sadržaja i aktivni učesnici u dijalogu.

Pregled vještina i sposobnosti

Razred: od I do IX

Trajanje: 2 školska časa

Kompetencije:

1. učenici razlikuju otvorena od zatvorenih pitanja te razumiju strukturu produktivnog dijaloga;
2. učenici razvijaju empatiju kroz uživanje u tuđe stavove i poštovanje različitih mišljenja;
3. učenici razvijaju i usavršavaju vještinu javnog nastupa, jasnog verbalnog izražavanja i aktivnog slušanja.

Tematska područja: produktivni dijalog; otvorena i zatvorena pitanja

Metodičko-didaktička orijentacija

Ova nastavna jedinica temelji se na aktivnom učenju kroz simulaciju realnih komunikacijskih situacija (**simulacija dijaloške TV-emisije** čija je tema bliska učenicima). **Produktivni dijalog** je proces u kojem učesnici aktivno dolaze do novih saznanja, rješenja ili dubljeg razumijevanja različitih mišljenja i stavova. Za razliku od debate, koja se temelji na jačini argumenata, cilj produktivnog dijaloga ogleda se u razmjeni iskustava i mišljenja. Struktura časa vodi učenike od prepoznavanja komunikacijskih prepreka do ovladavanja **složenim komunikacijskim situacijama**, čineći ga prilagodljivim za različite uzraste i nivoe jezičke kompetencije. Učenici na konkretnim primjerima uviđaju razliku između **zatvorenih i otvorenih pitanja**. U uvodnom dijelu časa nastavnik može postaviti zatvorena pitanja (naprimjer, „Jeste li spremni?“). Učenici shvataju da takva pitanja „zaključavaju“ razgovor. Zatim se uvode otvorena pitanja koja zahtijevaju šire odgovore. Ovakav pristup omogućava učenicima da osvijeste kako način formulacije pitanja direktno određuje kvalitet odgovora te da su otvorena pitanja nužna za poticanje **kritičkog mišljenja** i opširnijeg verbalnog izražavanja. **Metoda akvarija** (eng. *fishbowl*) i igra uloga osiguravaju kod učenika motivaciju i želju za učešćem. Organizacijom prostora na unutrašnji krug (aktivna zona dijaloga) i vanjski krug (aktivna publika) postiže se dinamičnost. Metodička vrijednost časa sadržana je u principu stalne mobilnosti i zamjene uloga. Nastavnik ne vodi proces, nego usmjerava tok dijaloga, potiče na šira objašnjenja i pazi na poštovanje komunikacijskih standarda.

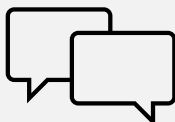
Prijedlozi za planiranje nastavne jedinice

Ideje za diferencijaciju

Za uspješnu realizaciju nastave ključne su priprema i dobra organizacija. Dijalog će se odvijati na nivou trenutnih i pojedinačnih jezičkih kompetencija učenika.

- Dio učionice pretvara se u improvizovani televizijski studio koji je potrebno urediti (različita kreativna rješenja: akreditacije, slike, rekviziti i sl.). Učenicima se potom dijele unaprijed odštampane kartice s opisom uloga. Gosti emisije dobijaju izrađene akreditacije kako bi se lakše prepoznalo ko koga predstavlja. U fazi pripreme učenici analiziraju kartice sa svojim ulogama, osmišljavaju pitanja i upoznaju se s ulogama svojih sagovornika kako bi se pripremili za dijalog. Drugi čas je u potpunosti posvećen izvođenju simulacije emisije.

- Stolice su postavljene u dva koncentrična kruga. Unutrašnji krug predstavlja TV-studio u kojem sjede voditelji i gosti, a vanjski krug publiku.
- Voditelji imaju zadatak da koriste isključivo otvorena pitanja.
- Gosti zastupaju dodijeljene stavove o zadatoj temi.
- Članovi publike aktivno prate: mogu da postave pitanje gostima ili da zamijene ulogu s nekim od učenika iz unutrašnjeg kruga.

Sve na jednom mjestu

1/2. školski čas

GR – grupni rad IR – individualni rad

- Kratka vježba – otvorena i zatvorena pitanja
- Grupa I – analiza kartica uloga i scenarija
- Grupa II – uređivanje prostora i dekorisanje
- Simulacija dijaloške TV-emisije
- Dijalog, zamjena uloga i refleksija

M1	Kartice uloga (četiri radna lista)
M2	Uputstvo za učenike – korištenje kartica uloga
M3	Prijedlog scenarija TV-emisije
M4	Dekoratívni materijal
M5	Primjeri šablona – izrada akreditacija za igru

M1

VODITELJ 1

POPULARNE TV-EMISIJE

Uvodiš gledaoce u temu i predstavljáš goste na zanimljiv način.

Postavljaš pitanja. Pitaj fudbalera: „Da li bi Vaša karijera bila ista da niste naučili njemački jezik?”

Pitaj pjevačicu i fudbalera: „Vi ste uspjeli u Njemačkoj. Koliko je vašem uspjehu pomogao bosanski inat i jezik, a koliko disciplina i njemački jezik?”

Uključi publiku, naprimjer: „Upravo nam stiže komentar na Facebooku: ‘Moja kćerka ima najbolje ocjene iz njemačkog, ali s nanom priča rukama i nogama. Je li to neuspjeh?’ ”

VODITELJ 2

(ZADUŽEN ZA NEUGODNA PITANJA)

Prenosiš pitanja gledalaca koji se javljaju u program i posreduješ između publike i gostiju u studiju.

Naprimjer, naš gledalac iz Minhena pita: „Zašto moja djeca moraju učiti gramatiku bosanskog jezika ako se nikada neće vratiti u BiH da tamo žive?”

Pitanje učiteljici: „Roditelji rade dva posla. Ko ima snage da još dodatno vozi djecu u dopunsku školu?”

Pitaj fudbalera: „Lahko je Vama, Vi ste zvijezda i svi Vas vole bez obzira na jezik. Ali šta je s djecom koju ismijavaju zbog jezika?”

Pitaj učiteljicu: „Zar ne mislite da previše jezika u dječijoj glavi može stvoriti potpunu zbrku pa da na kraju dijete ne zna nijedan jezik kako treba?”

M1

PROFESIONALNI FUDBALER IZ BIH KOJI IGRA

ZA NJEMAČKI KLUB

Fudbaler je uzor mladima. Maternji jezik ga podsjeća na to odakle dolazi.

Tvoje izjave: „Na terenu moramo pričati istim jezikom da bismo pobijedili. Ako ne razumijem saigrača, gubimo utakmicu. Kada postignem gol, slavim sa svojom zastavom i pričam na svom jeziku. Želim da svi vide ljepotu moje kulture, a to mogu samo ako poštujem svoj jezik.”

Kako ti je poznavanje njemačkog jezika pomoglo da razumiješ trenerove upute? Ispričaj da li je bilo teško učiti jezik uz napore treninge. Zašto je važno da u intervjuima ili s porodicom i dalje govoriš maternji jezik?

UČENIK KOJI GOVORI VIŠE JEZIKA

Ispričaj kako je to govoriti više jezika (naprimjer, maternji jezik kod kuće, a njemački jezik u školi): „Kod kuće govorim bosanski, a u školi njemački jezik. Ponekad mi je teško i naporno.”

Pomaže ti kada možeš pričati s porodicom ili prijateljima koji govore isti jezik. Možete dijeliti tajne. Teško je kada druga djeca kažu: „Ne pričaj ovdje na svom jeziku!” ili se smiju tvom akcentu pa se tada osjećaš nesigurno.

Smatraš li da bi škola trebala raditi više na očuvanju maternjeg jezika i da li bi volio/voljela imati više vremena za učenje jezika?

Postavi pitanja drugim ulogama, naprimjer: „Da li je loše miješati jezike? Mora li se čovjek odlučiti samo za jedan jezik?”

M1

RODITELJ U INOSTRANSTVU

Roditelj voli maternji jezik i želi ga sačuvati, ali se istovremeno boji da bi dijete moglo biti u nepovoljnijem položaju u novoj zemlji.

Objasni zašto želiš da tvoje dijete govori maternji jezik (naprimjer, kontakt s nanom i djedom, porodicom, kulturom): „Bez maternjeg jezika moje dijete ih ne može razumjeti i propušta porodične priče, šale i običaje.”

„Bojim se da će moje dijete biti lošije u školi ako kod kuće govorimo samo maternji jezik. Možda neće razumjeti nastavnika ili pokazati svoje pravo znanje na testovima.”

„Želim da moje dijete bude ponosno na oba jezika. Kako da ga podržim?”

Jesi li zabrinut/zabrinuta da bi dijete moglo imati probleme u školi ako kod kuće jedva koristite njemački jezik?

UČITELJICA MATERNJEG JEZIKA

Učiteljica smatra da znanje maternjeg jezika pomaže djeci da budu još uspješnija. „Istraživanja pokazuju da djeca koja savladaju bazu svog maternjeg jezika lakše uče druge jezike. Djeca u dijaspori često znaju malo riječi. Moja misija je da ih naučim riječima za prirodu, nauku i umjetnost na bosanskom jeziku.”

Objasni važnost pismenosti i poznavanja jezika. Naglasi da nije dovoljno samo govoriti jezik kod kuće. Misliš da je važno znati čitati i pisati kako bi dijete bilo zaista dvojezično.

Budi podrška roditeljima i savjetuj ih kako da koriste oba jezika bez straha da će dijete zaostati u redovnoj njemačkoj školi. Postavi pitanja, naprimjer: „Kako motivisati dijete da nakon redovne nastave dolazi na časove maternjeg jezika, u vrijeme kada njegovi vršnjaci odmaraju?”

M1

PJEVAČ/PJEVAČICA IZ BIH KOJA NASTUPA ŠIROM EVROPE I PJEVA NA OBA JEZIK

Objasni moć muzike i jezika. Ispričaj kako emociju sevdalinke najbolje prenosiš na maternjem jeziku, ali kako ti njemački jezik pomaže da dođeš do šire publike.

Maternji jezik je za tebe „duša” pjesme. Navedi primjer kako neki izrazi (poput riječi „merak” ili „sevdah”) nemaju pravi prijevod i zašto je važno sačuvati te riječi u govoru i pjesmama. Govori o tome kako kroz koncerte okupljaš ljude iz BiH i pomažeš im da se kroz muziku vrate korijenima.

„Moja misija je da djeca naših ljudi u drugim zemljama čuju našu muziku. Ako oni zaborave jezik, zaboravit će i naše pjesme, a to bi bila velika šteta za našu kulturu.”

M2

Uputstvo za učenike: Kako koristiti kartice uloga?

Korak 1: Pročitaj tekst i budi siguran/sigurna da razumiješ svoju ulogu.

Korak 2: Pogledaj i ostale kartice uloga kako bi se mogao/mogla pripremiti.

Korak 3: Osmisli dodatne ideje ili zapiši pitanja koja imaš.

Ideje i teme za dijalog

1. Maternji jezik je važniji od jezika zemlje u kojoj živimo.
2. U školi se prvenstveno treba vježbati službeni jezik zemlje u kojoj živimo, a ne maternji jezik.
3. Može li čovjek podjednako dobro govoriti dva jezika ili se mora odlučiti samo za jedan?

Maternji jezik je prvi jezik koji čujemo - često još kao bebe u stomaku. Na tom jeziku nam roditelji prvi put kažu „volim te“.

Ako se kod kuće gotovo nikada ne govori službeni jezik zemlje u kojoj živite, djeca ponekad mogu imati poteškoće u školi. Teže komuniciraju s djecom koja govore samo službeni jezik, teže pronalaze prijatelje i mogu se osjećati isključeno.

Djeca koja već dobro znaju čitati i pisati na jednom jeziku, često brže nauče čitati i pisati na drugom.

Mnoge poslovice i vicevi funkcionišu samo na maternjem jeziku. Pjesme, priče za laku noć ili bajke iz zemlje porijekla zvuče ljepše i emotivnije na maternjem jeziku.

M3

Scenarij TV-emisije „Dijalog bez granica“

(poželjno je da se dijalog odvija spontano)

Uvod (1 min)

Voditelj: Pozdravlja publiku u studiju i predstavlja temu. („Večeras pitamo – koliko je važno da ne zaboravimo maternji jezik?“) Gosti se predstavljaju u nekoliko sekundi.

Prvi dio (10 min)

Pjevačica: Govori o tome kako je sevdalinka neprevodiva na druge jezike i kako publika osjeti emociju čak i ako ne razumije svaku riječ.

Roditelj: Priča o tome kako nana i djed u BiH ne mogu razgovarati s unukom jer dijete odgovara samo na njemačkom jeziku.

Fudbaler: Ističe da je ponosan na porijeklo, ali da mu je njemački jezik bio važan za profesionalni uspjeh.

Drugi dio (10 min)

Učiteljica maternjeg jezika: Govori kako djeca koja idu u dopunsku školu zapravo imaju bolje ocjene i u redovnoj školi jer bolje razumiju strukturu jezika.

Treći dio (10 min)

Učenik/učenica: Dobija glavnu riječ u studiju. Priča o tome kako je nekad teško ići u Bosansku školu, ali i kako se dobro osjeća kad može pričati na maternjem jeziku.

Voditelj (postavlja pitanje svima): „Da li je uredu miješati jezike ili to kvari oba jezika?“ Svi gosti se uključe u brzu razmjenu mišljenja.

Četvrti dio (10 min)

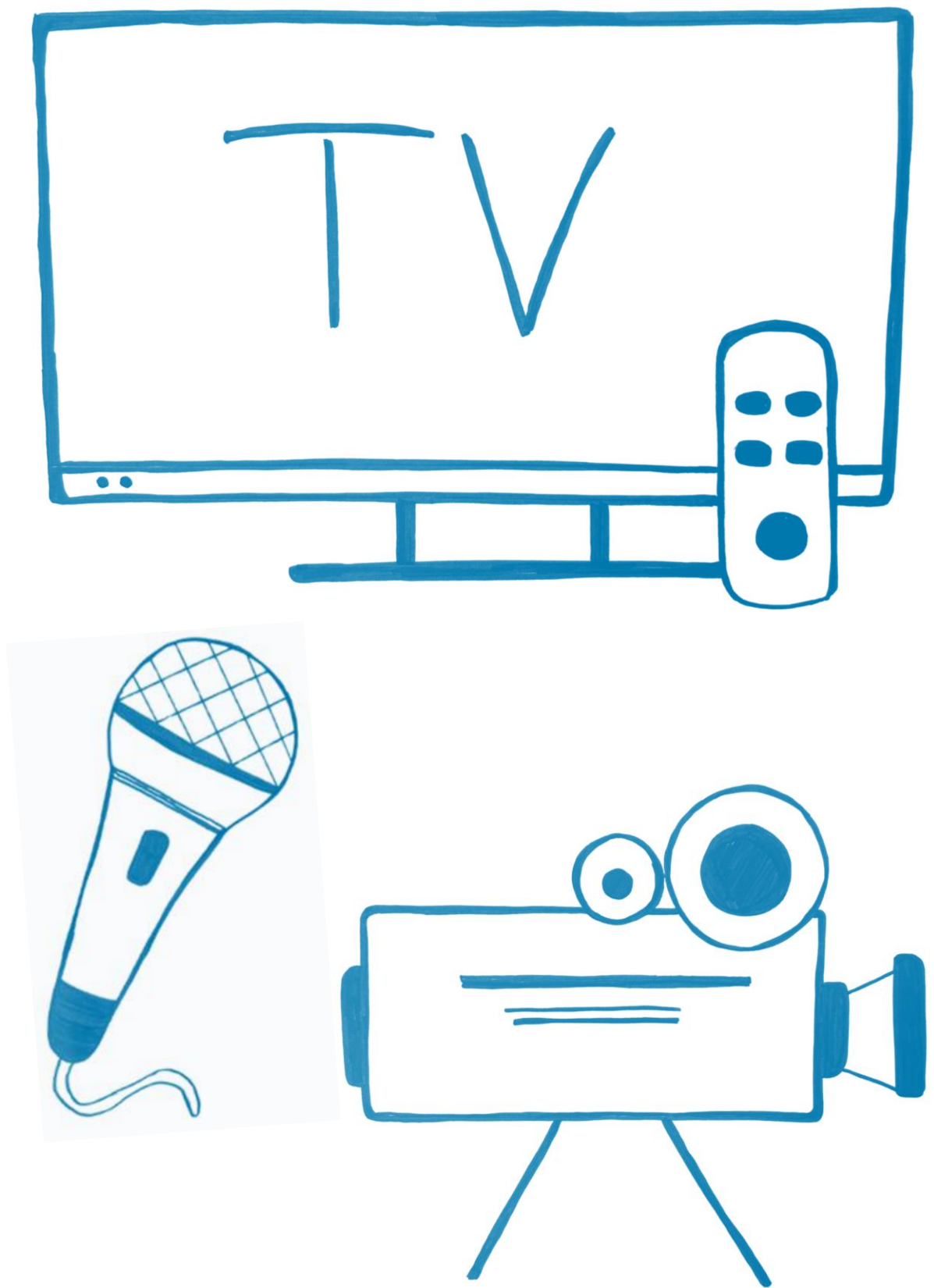
Učiteljica: Poziva roditelje i učenike da se ne stide svog jezika.

Fudbaler i pjevačica: Šalju poruku mladima da su oba jezika važna i da poznavanje više jezika znači i više prilika za uspjeh.

Završna riječ (1 min)

Voditelj (odjavljuje emisiju): „Hvala našim gostima, a vi, dragi gledaoci, ne zaboravite odakle ste, ali gledajte i kuda idete.“)

M4

M5

